

STEMMEN UIT HET VRIJZINNIG CENTRUM DE HOEKSTEEN

VOORBURG - SASSENHEIM/LISSE

Adres: Rozenboomlaan 119, 2274 HK Voorburg
Telefoon 070 386 34 13

Een voltooid leven

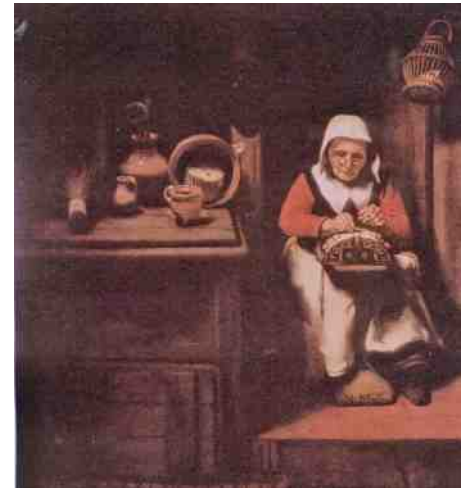
In de ethiek staat het thema ‘voltooid leven’ in de belangstelling. Het onderwerp is opgekomen omdat voor ernstig zieken en ‘voor hen die uitzichtloos en ondraaglijk lijden’ de mogelijkheid in Nederland bestaat om euthanasie te verkrijgen. Maar voor gezonde mensen of niet ernstig zieken is er geen hulp bij zelfdoding beschikbaar. Het bleek echter dat een deel der ouderen verlangend wacht op de dood, en zij - als dat mogelijk zou zijn - voor een vorm van euthanasie in aanmerking zouden willen komen.

Waarom zien deze ouderen hun leven als ‘voltooid’? Voor de een houdt dat in dat het perspectief op de toekomst onaantrekkelijk is; voor de ander dat die geen betekenis meer ziet in wat hij/zij nog kan en doet; een ander ziet geen nut in het meemaken van een verdere aftakeling van vermogens. Weer een ander vindt dat ‘het zo mooi geweest is en de taken volbracht zijn’; voor anderen speelt mee dat zij vinden dat zij een last geworden zijn voor familie en/of maatschappij.

Voor diegenen die het leven strikt als een geschenk Gods zien dat je in blijdschap aanvaardt, kan er geen sprake zijn van ingrijpen in je levensduur. Er is vanuit die invalshoek geen enkele reden ‘goed genoeg’ om het leven zelf te stoppen. Vanuit deze kring is de algemene reactie in deze ethische discussie dan ook dat ervoor gezorgd moet worden dat mensen hun leven nooit als voltooid beschouwen. Ze (veelal ouderen) moeten betrokken worden en blijven; ze mogen niet eenzaam zijn; ze moeten meer bezoek en aandacht krijgen. Deze zeer paternalistische visie gaat er toch vanuit dat er iets ‘mis’ is met de persoon die zijn leven als voltooid beschouwt.

Maar ook voor andersdenkenden brengt het thema ‘voltooid leven’ zeker lastige vraagstukken met zich mee. Zelfstandigheid en autonomie vind ik bijvoorbeeld heel belangrijke waarden en van daaruit zou ik me nooit zo willen mengen in andermans eigen beslissingen. Als iemand niet verder leven wil... aan hem of haar de keuze. Maar diegene die zijn leven voltooid vindt, wil niet stil, als niemand het weet, tot zelfdoding overgaan maar juist hulp (bijvoorbeeld met medicijnen) en eventueel in aanwezigheid van anderen sterven. Bovendien wil hij/zij de erkenning dat zijn of haar dood weldoordacht en legitiem is.

Die betrokkenheid van andere mensen vind ik een lastig en ook wel irriterend punt in deze ethische discussie. Hoe is het voor familieleden om een geliefde zonder medische noodzaak te laten gaan? Schaadt

De Kantwerkster, Nicolaes Maes
(Mauritshuis)

In dit nummer

Van het bestuur	2
Van het secretariaat	2
Van de penningmeester	2
Hoeksteenlezing	3
Kerkdienst en Hoeksteenkoor	3
Zondag 12 februari	3
Ruth	3
Apocalyps Naschrift 4	4
Adventvieringen	6
Nieuwjaarsbijeenkomst	7

HOEKSTEENLEZING

Kon ik de stilte maar wat
harder zetten

zondag 5 februari 10.30 uur

spreker Leo Fijen

Bijzondere bijeenkomst

zondag 12 februari
aanvang 10.30 uur

JOZEF

het niet het gevoel van bijvoorbeeld een arts om erbij te moeten zijn? Is het niet ontmoedigend voor een vriendenkring als anderen 'er zo uitstappen'. Werkt dat misschien ook katalyserend? En hoe zou je dit dan willen organiseren? Of is het veel beter om medicijnen beschikbaar te stellen voor wie dat wil (de bekende pil van Drion) en het daarbij te laten?

Voor mij als theoloog zijn er in feite nog belangrijkere vraagstukken. Heeft deze vorm van sterven invloed op je zieleven en invloed op een mogelijk leven na dit leven?

Hartelijke groet,
Katrijne Bezemer

Van het bestuur

December was een goede afsluiting van het jaar 2016.

Een gezellige sfeervolle adventbijeenkomst in Sassenheim, een overweldigende gezamenlijke adventbijeenkomst met de Remonstrantse wijkcommissie Leidschendam-Voorburg-Mariahoeve en tot slot de kerstviering op 1e Kerstdag.

Ik wil hierbij de vrijwilligers die mee hebben geholpen met het neerzetten van de kerstboom, de inrichting van de advent- en nieuwjaarsbijeenkomst bedanken voor hun werk.

Zondag 8 januari de nieuwjaarsbijeenkomst met een openingswoord van Wim Toes hoe de toekenning van de dagen van de maanden (28, 30 en 31 dagen) tot stand is gekomen. Maar vooral nam hij ons mee naar de oorsprong van de namen van de maanden. Daarna konden we genieten van een mooi concert.

In deze Stemmen is een aantal foto's opgenomen die Jan Jager hiervan heeft gemaakt.

Het bestuur heeft zich onlangs in een brainstorm sessie bezig gehouden met de toekomst. Er zijn een aantal belangrijke onderwerpen aan de orde geweest die wij in

de ALV van het voorjaar zullen bespreken.

Jan heeft een demografisch model gemaakt van onze leeftijdsopbouw en Marianne heeft op flip-over vellen de verschillende onderwerpen overzichtelijk gegroepeerd.

Graag wil ik u nog wijzen op

Van de penningmeester

Zoals in de vorige Stemmen stond, is in de afgelopen ledenvergadering besloten de contributie voor 2017 met € 10,00 per lid te verhogen.

De nieuwe minimale bijdragen voor 2017 zijn

Lid	per jaar € 105,00 (per kwartaal € 26,25)
Echtpaar/samenwonend lid	per jaar € 160,00 (per kwartaal € 40,00)
Vriend	per jaar € 75,00 (per kwartaal € 18,75)

Tevens wil ik erop wijzen dat onze vereniging een jaarlijks tekort heeft. Daarom zijn (maandelijkse) extra bijdragen/donaties welkom. We hebben een ANBI status, een donatie kan daarom belastingtechnisch voordelig zijn.

Contributie en/of extra bijdrage kunt u overschrijven naar rekening: NL93 INGB 0000 1377 35 t.n.v. Vereniging Vrijzinnig Godsdienstigen Voorburg.

Mocht u twijfelen of voor 2016 betaald heeft, mag u me altijd even mailen (penningmeesterhoeksteen@gmail.com) of bellen (070-3831515).

Hartelijke groeten,
Marianne Geervliet

Van het secretariaat

Wij heten welkom als vriend mevrouw M. Bulir te Leidschendam en als lid de heer M. Hofman, die is verhuisd van Leiden naar Voorburg.

Bloemengroet

De bloemen gingen in de maand januari namens u naar de familie Veenendaal en naar de heer A.G. Spruijt.

zondag 29 januari wanneer het koor van de prof. Casimirschool in de Hoeksteen liedjes van Frozen gaat zingen. Toegang is vrij. En ook op de Hoeksteenlezing van **zondag 5 februari** met Leo Feijen, bekend van zijn klooster-serie op TV. Zie verder in deze Stemmen.

Hartelijke groet, Simon

Hoeksteenlezing

KON IK DE STILTE MAAR
WAT HARDER ZETTEN

Spreker Leo Fijen

Zondag 7 februari 2017, 10.30 u
Entree € 7,00. Voor leden van de
bibliotheek online via Ideal
€ 5,50. Aan de zaal voor Hoek-
steenleden en -vrienden € 5,00;
incl. koffie/thee

In deze lezing spreekt Leo Fijen over zijn boek *Kon ik de stilte maar wat harder zetten*. Hoe houden we het vakantiegevoel vast? Waar vinden we nog de stilte zoals die bestaat in abdijen? Wat kunnen we doen om los te komen van mails, mobiele telefoon en andere digitale impulsen? In zijn boek gaat Leo Fijen op zoek naar de heilige ruimte in ons hart en neemt de lezer mee aan de hand van zijn kloosterervaringen. Hij bouwt een denkbeeldig huisje en wijst zo de weg naar de monnik in onszelf. En die weg begint in de stilte.

Leo Fijen is vooral bekend door de kloosterseries op televisie. Daarover schreef hij een aantal succesvolle boeken waarin monniken en vrouwelijke religieuzen aan het woord komen. In het te bespreken boek komt hij vooral zelf aan het woord en beschrijft hij zijn zoektocht naar de heilige ruimte in zijn hart. Het is zijn vijftiende publicatie.

Deze lezing wordt georganiseerd in samenwerking met de Bibliotheek aan de Vliet.

Kerkdienst en Hoeksteenkoor

Zondag 26 februari 10.30 uur

In deze dienst gaat voor ds. K. Bezemer, het thema is Maskerade. Wie ben je?

Organist is Albert van der Haven.

Het Hoeksteenkoor o.l.v. Julia Bronkhorst zal zingen:

Lied 833 Neem mij zoals ik ben.	meerstemmig
Tui amoris ignem	Taizé nr. 15
Lob und preis den Herrn	J.S. Bach

Collecten:

1e collecte eigen geloofsgemeenschap;

2e collecte stichting 'Open Doors';

Bloemenbusje bij de uitgang.

Een bijzondere bijeenkomst

Zondag 12 februari, aanvang
10.30 u

Een aantal enthousiaste leden heeft een werkgroepje gevormd om te zoeken naar een nieuwe vorm van geïnspireerd bijeenkomen. We gaan het deze zondag hebben over het fantastische leven van Jozef, de zoon van Jacob.

Met het herbeleven van zijn geschiedenis, verrijkt met veel muziek en met afbeeldingen vanuit de schilderkunst, hopen wij u een zeer gevarieerde ochtend te bieden met aandacht ook voor persoonlijke diepgang.

Marianne en Wim

Ruth

Tijdens de adventviering hebben Geerke, Simon en ik gezongen over de aartsmoeders.

Het Nieuwe Testament begint met een opsomming van het geslachtsregister van Jezus, Matteüs 1:1-17, daarin worden 4 aartsmoeders genoemd. Eén van die moeders, Ruth, wil ik belichten vanuit wat er over haar gezegd wordt in de overlevering.

Ruth kwam uit Moab, zij was een Moabitische. Zij kwam uit het nageslacht van Lot. Na de vernietiging van Sodom en Gomorra vluchtten Lot en zijn dochters naar de bergen. De dochters voerden hun vader dronken en werden zwanger. De eerste die geboren werd, was Moab, de stamvader van de Moabieten en de tweede heette Ben-Ammi. Hij werd de stamvader van de Ammonieten. Dat Moab staat voor een eenzijdige levenshouding: zij geloven alleen in wat zij concreet kunnen waarnemen en onderzoeken. De dochters van Lot bleven steken in een verleden dat vernietigd was en in een toekomst die niet voor te stellen was. Het staat ook voor ongebreidelde ontwikkelingskracht. Het was om deze levenshouding dat aan de Israëlieten ten strengste was verboden te trouwen met

Moabieten. Zo te zien is het dus heel onlogisch dat Ruth staat in het geslachtsregister van Jezus. Waarom dan wel?

Noömi gaat met haar twee schoondochters Ruth en Orpa terug naar Israël. Zij komen tot aan de grens en Noömi zegt hen terug te gaan naar hun land en naar hun goden. Orpa gaat terug, zij is aan het eind van haar mogelijkheden. Maar Ruth zegt: 'Uw volk is mijn volk, uw God is mijn God'. Het passeren van de grens naar het beloofde land is voor haar, in tegenstelling tot Orpa, geen enkele belemmering. Ruth doorbreekt dus met haar daad die wet, die huwelijken tussen Israël en Moab verbiedt. Met haar keuze en haar daad doorbreekt Ruth a.h.w. de macht van het wetmatig bepaalde in haar leven. Zij brengt zogezegd een mutatie aan in haar leven. Een plotselinge, radicale verandering. Zij wijzigt ook hiermee haar hele toekomst. Haar leven verloopt door deze beslissing ingrijpend anders. Vanuit het leven van Ruth gezien is deze mutatie causaal niet te verklaren. We konden deze keuze van te voren niet zien aankomen. Het is ook geen logische keuze. Het komt voort uit een diep gevoel innerlijk besluit. Wat wil dat zeggen voor je eigen leven? Ieder mens, waar ook ter wereld en van welk volk ook kan een zijsprong maken, een hoek maken. Je leven verloopt volgens bepaalde verwachte patronen, maar er kan ineens een diep gevoel van innerlijk weten verschijnen dat je doet besluiten radicaal, tegen alle gevoel van logica in, van niveau te veranderen en dan zo verder te gaan.

Marijke van Proosdij

De Apocalyps in de beeldende kunst

Naschrift 4 - Max Beckmann en het Expressionisme

In ons streven om in deze serie ook de meer eigentijdse kunst ten tonele te voeren, waren we in de vorige aflevering gebleven bij Jan Toorop (eind 19e, begin 20e eeuw). Wanneer we de periode van het impressionisme overslaan, treffen we op eigen bodem de Duitse expressionist Max Beckmann die, daags nadat hij door Hitler c.s. tot 'entartet' was verklaard, hals over kop zijn heil in ons land zocht.

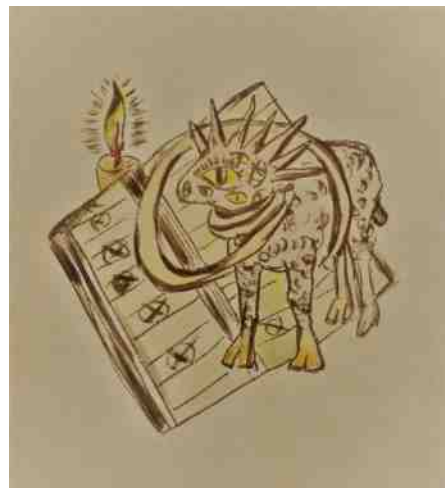
Op zijn schuiladres aan het Rokin in Amsterdam kon hij blijkbaar rustig werken aan een opdracht die hij vanuit Frankfurt had gekregen: illustraties maken bij het Boek der Openbaring van Johannes, maar hij moest zich wel aan inspecties van de Wehrmacht on-

derwerpen.

Nu zijn de voortbrengselen van het Expressionisme vaak niet van dien aard dat ze het oog van de beschouwer strelen. In 1938 schrijft Beckmann zelf daarover in zijn dagboek: 'Ik zoek naar de brug die van het zichtbare naar het onzichtbare voert. Mijn personages komen en gaan, zo- als geluk of ongeluk. Ik probeer ze vast te houden, ontdaan van hun toevallige uiterlijke eigenschap-

afb. 1

afb. 2 *Het Lam is waardig om het Boek te openen*

afb. 3 De vier Apocalyptische Ruiters

pen'. Zijn 27 litho's bij de Apocalyps ademen dezelfde geest.

De productie had nog heel wat voeten in de aarde: Beckmanns tekeningen overgebracht naar Frankfurt en overgezet op steendruk; de proeven daarvan terug

naar Beckmann en met de hand ingekleurd. Het resultaat, als master copy, opnieuw naar Frankfurt – steeds gesmokkeld in oorlogsomstandigheden - waar ze dienden als model voor de

handgekleurde uitgave, vervaardigd door een groep grafisch kunstenaars in de drukkerij van de opdrachtgever. Aldus ontstonden 24 series met een colofon waarin “ Dit boek werd gedrukt in het vierde jaar van de Tweede Wereldoorlog, toen de visioenen van de apocalyptische ziener verschrikkelijke werkelijkheid werden”.

Afgebeeld zijn de cover van de oorspronkelijke boekuitgave (afb. 1) en de tekeningen ‘Het Lam is waardig om het Boek te openen’ (afb. 2) en ‘De vier apocalyptische Ruiters’ (afb. 3), beide in onze serie beschreven in afl. 4 (mei 2013). De opdrachtgever, Georg Hartmann, eigenaar van de Bauer (Letter-)Gieterij in Frankfurt a/ M, die het project bestemd had tot relatiegeschenk, was zeer ingenomen met het resultaat.

Na de oorlog slaagde Beckmann er eindelijk in om een visum voor de VS te verkrijgen, waar hij in 1950 op zesenzestigjarige leeftijd overleed. Zijn werk is zeer veelzijdig en scoort op veilingen miljoenen.

In 2007 had het Bijbels Museum in Amsterdam een expositie van Beckmanns Apocalypse.

In portefeuille van deze serie zijn nu nog een ‘gewoon’ Naschrift en een slotbeschouwing van algemene aard.

Ton Spruijt

Zomaar op een zondagochtend in januari op weg naar de Hoeksteen

Het overkomt je
Het verwondert je
Het maakt je stil.
Het raakt je.

Marianne Geervliet

Gezamenlijke Adventbijeenkomst Remonstranten en Vrijzinnigen 11 december 2016

Voorgangers Katrijne Bezemer en Reinhold Phillip

Organist/pianist Henrike Dijkstra en Anne Marie van Duivendijk, dwarsfluit

Trio: Marijke, Geerke en Simon lied over de Aartsmoeders.

Adventbijeenkomst in Sassenheim op maandag

19 december 2016

Voorganger Katrijne Bezemer, organist Jaap Mol, solo zang Ans Mol.

Bedankje

Het was fijn zo veel aandacht te krijgen tgv mijn verjaardag op 2 oktober jl. Eerst een kaart met veel lieve woorden van het Verjaardagscomité (als er al zoiets bestaat), een bijzonder royaal boeket bloemen, met aandacht verzorgd door één der leden, die tenslotte bezorgd werden door de Secretaris. Immers het vieren van mijn verjaardag met familie viel samen met de kerkdienst die ik zodoende niet kon bijwonen. Het alles straalt saamhorigheid en zorgzaamheid voor elkaar uit, hetgeen een geloofsgemeenschap kan bieden en “Voorburg” doet. Hiermee bedank ik dan ook alle leden. Erno Oele

Nieuwjaarsbijeenkomst op 8 januari 2017

Met medewerking van: Henriek Dijkstra, orgel, Anne Marie van Duivendijk, dwarsfluit
Noks Nauta, sopraan en Esther von der Osten, viool.

Indien onbestelbaar: Rozenboomlaan 119, 2274 HK Voorburg

AGENDA

FEBR

do 2	10.30 u	OntMoeting
zo 5	10.30 u	Hoeksteenlezing <i>Kon ik de stilte maar harder zetten, spreker Leo Fijen</i>
di 7	14.00 u	Latijnse leeskring - Marcus 10; Scheltuslaan 27, Voorburg
zo 12	10.30 u	Bijzondere bijeenkomst: <i>Jozef</i> (zie blz. 3)
di 14	15.00 u	Cursus <i>Mindfulness</i> , o.l.v. ds. K. Bezemer
vr 17	14.45 u	Kring ' <i>Desgevraagd</i> ' o.l.v. ds. R.F. Philipp
do 23	20.00 u	Kring <i>Spinoza's intuïtie</i> , o.l.v. ds. K. Bezemer
zo 26	10.30 u	Kerkdienst, ds. K. Bezemer, m.m.v. het Hoeksteenkoor
MRT		
do 2	10.30 u	OntMoeting
zo 5	10.30 u	Hoeksteenlezing <i>Boeddhisme is een levensfilosofie</i> , spreker Dorien Quik

Colofon

Voor ganger:

Ds. K. Bezemer,
Floris Versterlaan 23
2343 RV Oegstgeest
Tel.: 071 532 04 38
kbezemer@cistron.nl

Voorzitter:

S.J. van Proosdij
Tel.: 070 386 86 85
s.proosdij@kpnmail.nl

Secretariaat:

G. Vallenduuk - Visser,
Tel.: 0252 213 998
secretarishoeksteen@gmail.com

Penningmeester

M.P.E. Geervliet-
Struikenkamp
Tel: 070-383 15 15
penningmeesterhoeksteen@gmail.
com

Gebouw/verhuur:

J.J. Jager
Tel.: 06 206 175 39
jagerjjan@gmail.com

Contactpersoon

ziekenhuisopnamen:
Simon van Proosdij
Tel.: 07 - 386 86 85
s.proosdij@kpnmail.nl

Redactie Stemmen:

G. Hornman-Oldenbeuving
M.van Proosdij-v.d. Beukel
H. van Wingerden
W. Toes

Eindredactie:

A.G. Spruijt
Tel.: 070 347 28 07
agspruijt@gmail.com

Bankrekeningnummer:

NL 93 INGB 0000 137735
Vereniging van Vrijzinnig Gods-
dienstigen te Voorburg

Maandblad Stemmen:

Op aanvraag via het secretariaat

Redactieadres:

stemmen@kpnmail.nl
Rozenboomlaan 119
2274 HK Voorburg

Website

www.vrijzinnigcentrumdehoek-
steen.nl

Inleveren kopij

Wilt u kopij voor het maart nummer a.u.b. insturen
uiterlijk 14 februari a.s. in Times Roman pt.12 naar het
redactieadres stemmen@kpnmail.nl of naar
Rozenboomlaan 119, 2274 HK Voorburg.